

ĮVAIRIŲ DAILĖS MEDŽIAGŲ IR TECHNIKŲ PANAUDOJIMO REIKŠMĖ VIDURINĖS BENDROJO LAVINIMO MOKYKLOS V—VI KLASĖSE

V. NORKUS

Šiandien, tikriausiai, nerasime mūsų respublikoje piešimo mokytojų, manančių, kad nereikia vaikų mokyti piešti, propaguojančių spontaniinį kūrybos procesą, besilaikančių pažiūros, jog nereikia kištis į vaikų vaizduojamosios kūrybos procesą. Tačiau daugeliui pedagogų aktuali ir sunkiai išsprendžiama problema, kada, ko ir kaip reikia mokyti vaikus piešti. Ji yra pasaulinio masto; įvairių šalių pedagogai ir psichologai sprendžia skirtingai, kartais — net prieštarinčiai.

Vieni stengiasi nustatyti tvirtus vaikų piešinių vertinimo kriterijus (pvz., G. Labunskaja, E. Ignatjevas ir kt. pagrindiniu vaiko piešinio vertinimo kriterijumi laiko priartėjimą prie pilnaverčio realistinio vaizdavimo), parengti dailės pagrindų mokymo metodiką, pagal kurią vaikai įsigytų kiek galima profesionalesnių realistinio vaizdavimo žinių ir įgūdžių, o gabesnieji vėliau galėtų tapti profesionaliais dailininkais.

K. Mantei, I. Soika, K. Dabužinskis, M. Barkanas, S. Kurata, J. Uždilas ir kt. į vaiko pamėgimą piešti žiūri daugiau kaip į dėkingą sąlygą, padedančią pradėti kūrybinį, intelektualinį-estetinį vaiko auklėjimą vaikystėje. Jų piešimo dėstymas daugiau skirtas bendram vaiko asmenybės vystymuisi, o ne profesionaliam mokymui. Antroji nuomonė pastaruoju metu tampa vis populiareesnė, nes ji daugiau atspindi žmogaus auklė-

jimo menu tendencijas. Ji iš dalies pasireiškė pasaulinės vaikų vaizduojamosios kūrybos parodos „Aš matau pasaulį“ aptarime Maskvoje, II respublikinėje Estijos vidurinių bendrojo lavinimo mokyklų piešimo bei taikomosios dailės mokytojų konferencijoje Taline, ji atsispindi ir mūsų respublikos vidurinių bendrojo lavinimo mokyklų piešimo mokymo programoje ir kai kurių mokytojų praktinėje veikloje.

Kad žmogus galėtų suvokti girdimąjį ir regimąjį grožį, pirmiausia jis turi pats išmokti kurti. Ši A. Lunačiarskio mintis labai aktuali ir šiandien. Piešimo pamokose žinių įsisavinimo procesas turi ne slopinti vaikų kūrybiškumą, o tik skatinti jį. Pamokų užduotys, dėstymo metodika, vaizdavimo priemonių naudojimas turi ugdyti vaikų kūrybinę vaizduotę, kelti emocijas, skatinti juos ieškoti, atrasti, pergyventi kūrybos džiaugsmą, sudaryti kūrybinę atmosferą.

Kaip žinome, kūrybinių sugebėjimų ugdymas yra vienas iš pagrindinių komunistinio jaunimo auklėjimo uždavinių. Ši problema piešimo pamokose dažniausiai buvo sprendžiama per mokymo turinį, laikantis tradicinių akademinio piešimo mokymo taisyklių. Įvairių dailės medžiagų ir technikų panaudojimui šiame procese buvo kreipiama maža dėmesio. Todėl pas mus piešimo pamokose paprastai buvo naudojamos labai ribotos vaikų kūrybos meninės išraiškos

priemonės. Pastaruoju metu padėtis keičiasi. Tačiau ir dabar, stebint kai kurių mokytojų piešimo pamokas ir analizuojant vaikų piešinius, atsiūstus į įvairias parodas, matyti palyginti skurdus vaikų piešinių meninės išraiškos priemonių arsenalas. Dauguma darbų atlikta pieštukais, akvarele. Tik nedaugelis mokytojų piešimo pamokose naudoja įvairesnes dailės medžiagas ir jų pritaikymo technikas: guašą, tušą, aplikaciją, grafikos technikas ir t. t. Pasitaiko ir taip, kad kai kurie mokytojai įvairias dailės medžiagas ir technikas pamokose naudoja netikslingai. Pasirinktos išraiškos priemonės neatitinka užduoties turinio, ir nepasiekiamas užsibrėžto tikslo. Todėl tenka apgailestauti, kad iki dabar šioje srityje neatlikta mokslinių-teorinių tyrimų, neturime moksliskai pagrįstos įvairių dailės medžiagų ir technikų naudojimo piešimo pamokose sistemos, nėra metodinės literatūros. Kai kurios brošiūros, vadovėliai bei straipsniai tik bendrai supažindina su nedaugelio dailės medžiagų panaudojimo technikomis, bet neduoda gilesnių mokslinių ir metodinių žinių, kaip jas naudoti piešimo pamokose vidurinėje bendrojo lavinimo mokykloje, nenurodo, kaip taikyti pagal vaikų amžiaus ypatybes ir sugebėjimus, neatskleidžia, kaip jų naudojimas padeda ugdyti vaikų kūrybinius sugebėjimus, kaip veikia bendrą vaiko vystymąsi ir t. t.

1968—1971 metais buvo atlikta nemaža eksperimentų, kuriais stengėmės iš dalies nustatyti, kurias dailės medžiagas ir technikas tikslinga naudoti per piešimo pamokas vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos V—VII klasėse, kaip jų naudojimas padeda ugdyti mokinių kūrybingumą, kokią taikyti dėstymo metodiką, kaip įvairių dailės medžiagų ir technikų naudojimas skatina meninį ir estetinį moksleivių auklėjimą.

Šiame straipsnyje norima plačiau paanalizuoti kai kurių dailės medžiagų ir technikų reikšmę piešimo pamokose, iš-

ryškinti jų potencines galimybes, ugdant mokinių kūrybingumą, lavinant meninį skonį, mokant giliau pažinti ir suvokti dailę. Tačiau, kalbėdami apie dailės medžiagas ir technikas, jokių būdu neneigiame ir kitų faktorių, kaip mokomojo turinio, dėstymo metodikos, vaizdinių priemonių ir kt., reikšmės.

Kiekvienos dailės medžiagos ar technikos panaudojimas pamokoje skirtingai veikia mokinių psichines ir fiziologines savybes. Vienas piešimo technikas mokiniai įsisavina gana greitai. Jos nereikalauja daug laiko, ypatingų jėgų ir valios pastangų, duoda įdomų efektą pačiame darbo procese. Mokiniai tartum žaidžia su teptuku ir dažais, su plunksna ir tušu. Darbo procese jie atranda daug įdomių netikėtumų, pamato įvairių galimybių vaizdavimo išraiškos priemonių ratui plėsti. Įsijungę į kūrybinį procesą, mokiniai gėrisi tiek pačiu darbo procesu, tiek jo rezultatu. Ištikus nesėkmei, jie ima kitą popieriaus lapą ir vėl ieško, dirba iš naujo. Tai labai ryškiai pastebime, kai mokiniai (tiek penktos, tiek ir septintos klasės) pirmą kartą piešia teptuku ir plunksna su tušu ant šlapio popieriaus.

Atsargiai teptuku ar plunksna prisilietus prie drėgno popieriaus ar pravedus liniją, tušas staiga pradeda skleistis į šalis, ir popieriaus lape atsiranda keista, iki tol nematyta „pūkuota“, „minkšta“, „švelni“ linija. Teptuko prisilietimo taške išsiskleidžia kažkas panašu į gėlės žiedelį. Gerai žinoma, kad jau mokykloje vaikai labai domisi forma, ir tai reikia turėti omenyje. Todėl, supažindinant mokinius su naujomis dailės medžiagomis ar technikomis, pirmiausia reikia atkreipti jų dėmesį į medžiagos, naujos formos, spalvų derinių, linijos išraiškingumo ar faktūros ypatybes, išmokyti pastebėti jų grožį, specifinių išraiškos savybių ryšį su kūrėjo mintimi, kūrinio turiniu. Po keleto pratimų ir emocionalaus dalykiško pokalbio mokiniai pajaučia, kad tokia technika nu-

Piešinys Nr. 1

pieštas paukščiukas ar meškiukas atrodo labai patraukliai — „švelnus“, „minkštas“, kad taip nupiešti medžiai atrodo savaip gražūs, savaip nuotaikingi, kažkaip savaip „artimi tikrovei“.

Tušo išsiliejimas į šalis netrukdo suvokti patį daiktą. Jis atrodo įdomesnis, o piešinys — originalesnis (piešinys Nr. 1). Seštokė Jūratė (piešinys Nr. 2) pavaizdavo mišką žiemą, kai viskas apdengta sniegu, o medžių siluetai susilieja su balta miško danga. Tušo išsiskleidimas jai padėjo sujungti atskirų medžių piešinius į apibendrintą miško vaizdą, sudaryti savotišką žiemos nuotaiką. Nepaprastai išraiškingas ir nuotaikingas septintoko Arvydo piešinys „Vėtra“ (piešinys Nr. 3). Tušo išsiskleidimas

suteikė medžių siluetais daug dinamiškos. Vėjo blaškomi medžiai mokiniams priminė šėlstančios jūros verpetus. Tokių asociacijų jiems kilo, aptariant piešinį pamokoje.

O kaip atrodys šia technika nupieštas jūros dugnas su nuostabiu, fantastišku povandeniniu pasauliu? O jei pamėgintume kur-ne-kur truputį paspalvinti akvarele? Tik nedaug, kad nenustelbtume šių įdomių, savotiškų linijų grožio. O jei pamėgintume sudrėkinti popierių ne švariu vandeniu, o įdėję į jį truputį mėlyno ar kitokios spalvos dažo!

Taigi technikos panaudojimo galimybių ratas vis plečiasi. Aktyviai veikia vaizduotė, ugdomas išradingumas, susidaro emocijos, asocijuojasi nauji

Piešinys Nr. 2

vaizdiniai, o popieriaus lape atsiranda nauji, iki tol nematytos išraiškos, savotiško grožio daiktai ar vaizdai. Lygindami nauja technika atliktus darbus su kitais, mokiniai giliau pajaučia piešinio išraiškos savybes, jų grožį, formas ryšį su turiniu, o tuo pačiu ugdo ir savo meninį skonį, estetinius jausmus. Stebint mokinius darbo procese, ryškiai matyti, kaip daugelis labai emocionaliai, susižavėję gėrasi savo ar draugų pasiekimais darbo eigoje, taip pat analizuojant ir aptariant galutinius rezultatus ar dailininkų kūrinių reprodukcijas. Be to, jie pastebi, kad nuo popieriaus drėgnumo ir plunksnos ar tepuko prisilietimo savybių gaunami skirtingi rezultatai. Todėl dirbant reikia susikaupti, apmąstyti savo veiksmus, daug kur vadovautis intuicija, koordinuoti rankos ir akių judesius, įjungti į

darbą rankos riešo ir pirštų raumenis. Taigi kartu su meniniu auklėjimu yra lavinami ir taktiliniai mokinių pojūčiai, formuojami labai reikšmingi fiziologiniai įgūdžiai. Priklausomai nuo užduoties sudėtingumo V—VII klasių mokiniai sugeba šia technika per pamoką atlikti vieną du užbaigtus darbus.

Panašus vaizdas ir akvarelės liejimo pamokoje, kai mokiniai mokomi maišyti vienas spalvas su kitomis, išgauti įvairius atspalvius. Kaip nustemba penktokas, kai pamato, kad juodos spalvos dažas, susiliedamas su geltonu, pasidaro kažkoks savotiškai žalias—„samaniškas“, kaip jis keičiasi, jei pridedi daugiau geltonos spalvos dažo, ir atvirkščiai. Vaizduodami ankstyvą pavasarį, mokiniai maišo spalvas, ieško atspalvių, būdingų to meto gamtai. Įvairūs šviesūs žalsvai gelsvi atspalviai jiems pri-

Piešinys Nr. 3

mena sprogstančių medžių pumpurus, žalsvai pilki — jau besiskleidžiančius lapus ir t. t. O kokių įvairių geltonų, raudonų, rudų, violetinių ir kitokių spalvinių niuansų jie suranda, kai maišo spalvas, vaizduodami „linksmo“ ar „liūdno“ rudens nuotaikas (piešinys Nr. 4). Piešdami gamtos nuotaikas spalvinių suliejimų technika, sudarydami atitinkamo kolorito spalvinius derinius, mokiniai mokomi pajauti ir išgyventi piešinio spalvų ir gamtos reiškinių ryšį, pastebėti gamtos grožį, o tuo pačiu kolorito reikšmę ir savo kūryboje bei dailės kūriniuose.

Stebėjimai parodė, kad daug emocijų pergyvenimų, kūrybinio džiaugsmo mokiniais teikia simetriškų daiktų vaizdavimas atspaudimo technika. Mokiniai

sulenkia popieriaus lapą per vidurį. Piešiniui numatytą plotą ištepa klėjais, po to vienoje pusėje, ant neišdžiūvusio klėjais padengto paviršiaus, akvarele nupiešia pusę drugelio, vabalą, gėlės ar kitokio simetriško daikto. Popierių sulenkia ir tarp delnų suspaudžia abi lapo puses. Priklausomai nuo delnų vietos prisilietimo ir spaudimo stiprumo simetriškai atsispaudžia nupiešto piešinio antroji pusė. Kartojant veiksmą, kiekvieną kartą atsispaudžia skirtinga atspaudu faktūra, spalvinis susiliejimas, net skirtinga drugelio ar gėlės išvaizda. Darbas vyksta labai greitai. Rezultatą galima pakeisti keletą kartų, skirtingai panaudojant taktilinius rankų delnų judesius. Toks mokinių „žaidimas“ labai pagyvina, pajvairina piešimo mokymo

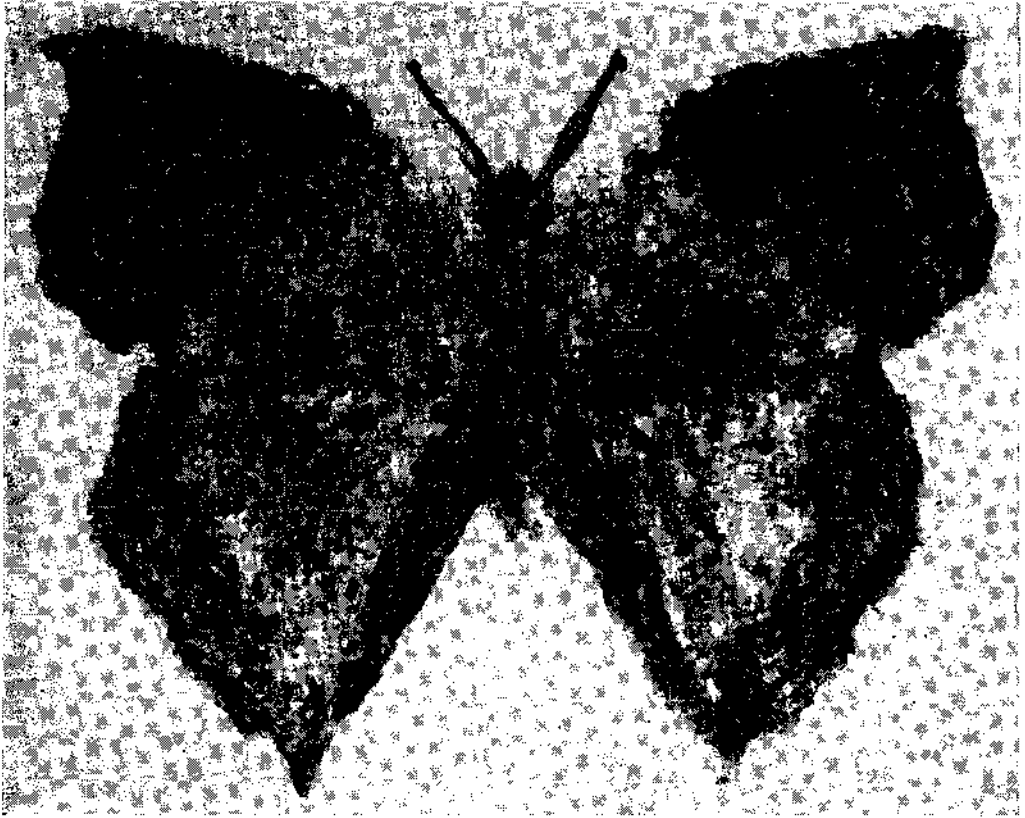
Piešinys Nr. 4

procesą. Mokiniai išgauna labai savotiškų, nematytų, kita technika nepakartojamų spalvinių susiliejimų, turi daug galimybių atrasti naujus spalvų derinius. Klasėje atlikę drugelio piešinį-atspaudą, jie savarankiškai labai kūrybiškai panaudoja šią techniką, darydami vabalų, kaukių, portretų ir kitokių simetriškų daiktų atvaizdus (piešiniai Nr. 5, 6).

Tyrimai parodė, kad prie lengviau įsivadinamų technikų galima priskirti vienaspalvę ir paspalvintą monotipiją (piešiama, uždėjus popierių ant aliejiniais, spaustuviniais arba guašo dažais padengto stiklo, kartono, molio ar keraminės plytelės, ir kitoje lapo pusėje atsispaudžia atvirkščias piešinys, kurį vėliau galima dar paspalvinti akvarele), paprastą sgrafitą (piešinys išskutinėjamas guašo dažais arba tušu padengtame pavaškuotame popieriuje), štam-

pavimą teptuku, bulve, piešimą tušu „redis“ ir paprasta plunksna, nesudėtingą koliažą, aplikaciją ir kai kurias kitas. Kiekviena iš minėtųjų technikų savaip atskleidžia naujus meninės išraiškos vaizdavimo būdus, veikia mokinių vaizduotę, kūrybinius sugebėjimus ir t. t., tačiau turi ir bendrų bruožų. Jos palyginti nesudėtingos atlikti techniškai, todėl mokiniai gana greitai suvokia jų specifiką, nesunkiai įsisavina, įgyvendindami kūrybinius sumanymus.

Antroji dailės medžiagų ir technikų panaudojimo grupė daug kuo skiriasi nuo pirmosios. Jas taikydami, mokiniai turi sugaišti gerokai daugiau laiko, įdėti daugiau pastangų, o technikos išraiškos savybės, darbo efektas dažniausiai pamatomas tik užbaigus. Prie tokių technikų visų pirma galima priskirti visą grafiką, spalvotą sgrafitą, iš dalies sudėtingą aplikaciją, įvairias mišrias

Piešinys Nr. 5

technikas. Daugelis piešimo mokytojų mano, kad dėl jų sudėtingumo šias dailės medžiagas ir technikas netikslinga naudoti vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos piešimo pamokose; jas panaudoja tik užklasiniame darbe su gabesniais mokiniais. Tai neteisinga nuomonė. Tyrimų rezultatai parodė, kad V—VII klasių mokiniai pajėgūs tam tikru mastu įsisavinti minėtas technikas, kurių panaudojimas turi didelę reikšmę tiek meniniam bei estetiniam auklėjimui, tiek ir bendram vaikų vystymuisi.

Paanalizuokime keletą pavyzdžių. V—VII klasių mokiniai atliko kelis teminius piešinius įvairiomis grafikos technikomis. Atspaudams klišes jie pa-

ruošė kartono aplikacija, koliažu ir kartono graviūra.

Naudodamas kartono aplikacijos techniką, penktokas Vidmantas (piešinys Nr. 7) peiliuku ir žirkklėmis piaustė bei karpė iš kartono nupieštus kompozicijos elementus, komponavo ir klijavo kitame kartono lape. Dirbdamas jis negalėjo pilnai numatyti galutinio kūrinio efekto, daug kur vadovavosi intuicija bei anksčiau padarytų mokinių klišių, atspaudų stebėjimo analize ir išvadomis. Tačiau tas darbas buvo sąmoningas ir turėjo tikslą. Karpydamas ir komponuodamas Vidmantas apytikriai įsivaizdavo, kurios kūrinio plokštumos atsispaus juodai, kurios bus šviesesnės

Piešinys Nr. 6

priklausomai nuo klijuojamo kartono storio, kur liks baltos dėmės, kaip atspaus kartono faktūra ir t. t. Galutinį darbo rezultatą jis pamatė tik tada, kai padengė klišes dažais ir atspaudė popieriuje.

Kūrinėlyje „Buratinas“ (piešinys Nr. 8) penktokė Audronė jau žinojo, kad nuo tų pačių klišių galima atspausinti skirtingo juodumo, skirtingų spalvų atspaudus ir taip išgauti įvairių nuotikų darbus. Todėl, spausdindama Buratino figurą, ją patrynė stipriau, o debesėlį, saulę, gėlytes ir foną — silpniau. Vaizdas atspaudė šviesesnis, tarsi įgavo daugiau erdvės. Panašiai vyko ir tada, kai mokiniai klišes gamino koliažu — klijavo įvairias medžiagas: siulus,

skirtingų faktūrų audinių skiauteles, medžių lapus, paralono gabalėlius, vatą, sagas ir t. t. Čia galutinis rezultatas buvo dar netikėtesnis: darydami klišes, kai kurie mokiniai nesąmoningai derino ir spalvas, o atspaudė tik juoda.

Piešinyje Nr. 9 matome penktokės Mildos mergaitės portretą, atspaus tą nuo koliažu paruoštos klišės. Darbo procesas pareikalavo aktyvios vaizduotės, daug kūrybinių jėgų. Naujos, neįprastos vaizdavimo priemonės privertė Mildą naujai pažvelgti į daiktus, pertvarkyti tikrovę pagal savo sumanymą. Kurdamą vaizdą, ji mintyse apytikriai sudarė piešinio kompoziciją, kurią vėliau darbe tobulino. Turėdama prieš save

Piešinys Nr. 7

įvairių medžiagų, ji rinko, derino, aktyviai įjungė kūrybinę vaizduotę, analizavo ir sintetino kiekvienos turimos medžiagos išraiškos galimybes, dėliojo, lygindama atsiradusias asociacijas su tikrove. Veidui Milda parinko tankios faktūros drobę, nosį ir lūpas priklijavo iš plono kartono, vietoj akių pritvirtino dvi sagas, plaukus išlankstė iš siūlo, drabužiams parinko įvairių faktūrų audinio skiauteles.

Labai originaliai, kūrybingai įvairių faktūrų audinius panaudojo šeštokė Aldona liūto portretui. Veidui parinko retos užuolaidos gabalą, akis, nosį ir burną iškirpo iš skirtingų faktūrų audinių, vietoj plaukų priklijavo vilnonio siūlo atkarpas. Atsispaudė labai originalus, išraiškingas, nuotaikingas darbas (piešinys Nr. 10).

Stebėdami pamokoje dirbančius mokinius, pamatėme, kad naujos išraiškos galimybės sudomino mokinius, kad dauguma labai aktyviai įsijungė į darbą,

pergyveno kūrybinį džiaugsmą. Klasėje vyravo pakili kūrybinė nuotaika. Net silpnesni mokiniai užsikrėtė draugų darbo nuotaika, stengėsi neatsilikti nuo stipresniųjų, ieškojo originalesnių išraiškos priemonių. Komponuodami piešinius, derindami įvairių medžiagų faktūras, daugelis parodė gerą skonį, didelį išradingumą, lakią vaizduotę, originaliai sprendė uždavinį.

Atlikdami kartono raižinius, mokiniai ištepė jį silikatiniais klizais, po to didelė adata ar yla raižė piešinius. Jei kartono aplikacijose ir koliaže vyravo daugiau dėmių ir faktūrų kompozicija, tai šiuo atveju išraiškos grožį sudarė linijų grakštumas bei jų ritmas. Mokiniai susipažino ir su skirtinga spausdinimo technika. Jei kartono aplikacijos ir koliažo technikomis paruoštose klisėse piešinys atsispaudė nuo iškilaus paviršiaus, tai šiuo atveju dažai buvo įtrinti į griovelius, ir juodos linijos atsirado nuo grioveliuose esančių dažų. Šių ir kitų grafikos technikų naudojimas sudaro nepatogumų mokytojui, nes atspaudimą sunku organizuoti pamokoje. Dažniausiai, kai klasėje mokosi daug mokinių, jį reikia atlikti po pamokų, suskirstant vaikus į grupes. Tai padeda įtraukti mokinius į užklasinę veiklą. Atlikę po vieną kitą darbelį, mokiniai labiau susidomi minėtomis technikomis ir geriau suvokia profesionaliosios dailės grafikos kūrinius. Mokinių darbų kokybė daug priklauso nuo mokytojo įdėtų pastangų, sugebėjimo paaiškinti užduotį, giliai išanalizuoti ir aptarti naujos technikos savybes, emocionaliai nuteikti mokinius darbui. Eksperimentai įrodė, kad 91% penktų klasių mokinių sugebėjo įsisavinti minėtas grafikos technikas, o šeštokų ir septintokų įsisavino dar daugiau. Piešimo mokytojams vertėtų naudoti minėtas grafikos technikas pamokose, skatinti mokinius užsiiminėti grafika, plėsti jų meninę akiratį.

Labai daug kūrybinių galimybių V—VII klasių mokiniams teikia spalvoto sgrafito technika. Mokiniai nupiešia piešinius vaškiniais pieštukais arba akvarele, išdžiūvus padengia juos plonu vaš-

labai įdomius spalvinius efektus. Čia didelį vaidmenį vaidina skutinėjimo linijų tipas bei jų ritmas, taip pat ir užtepto ant viršaus dažo spalva, padedanti išgauti norimą nuotaiką. Šia techni-

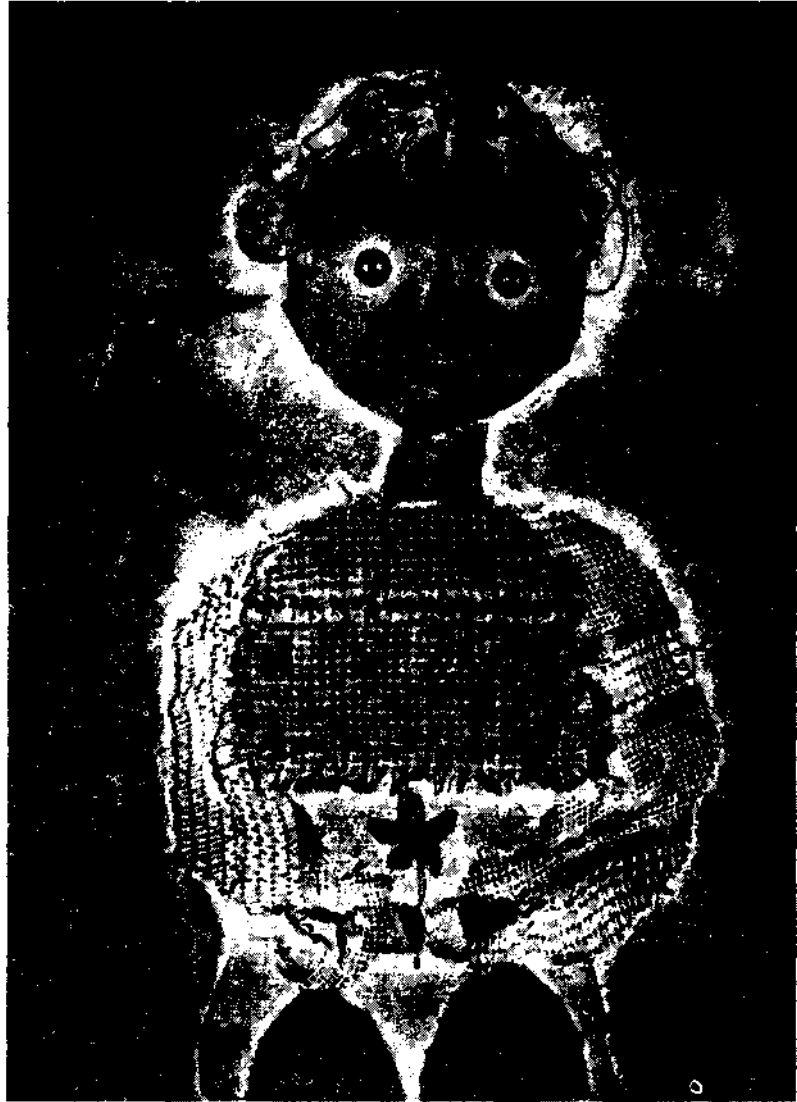

Piešinys
Nr. 8

ko ar parafino sluoksniu ir užtepa jodu tušu arba norimos spalvos guašo dažais. Po to peiliuku ar kitu aštriu daiktu skutinėja, vietomis palikdami užteptąjį tušą ar guašo dažų sluoksnį. Parafinu padengtos akvarelės spalvos pasidaro intensyvesnės, ir, optiškai besijungdamos su dažo likučiais, duoda

ka atlikti mokinių darbai būna labai efektyvūs, savaip įdomūs.

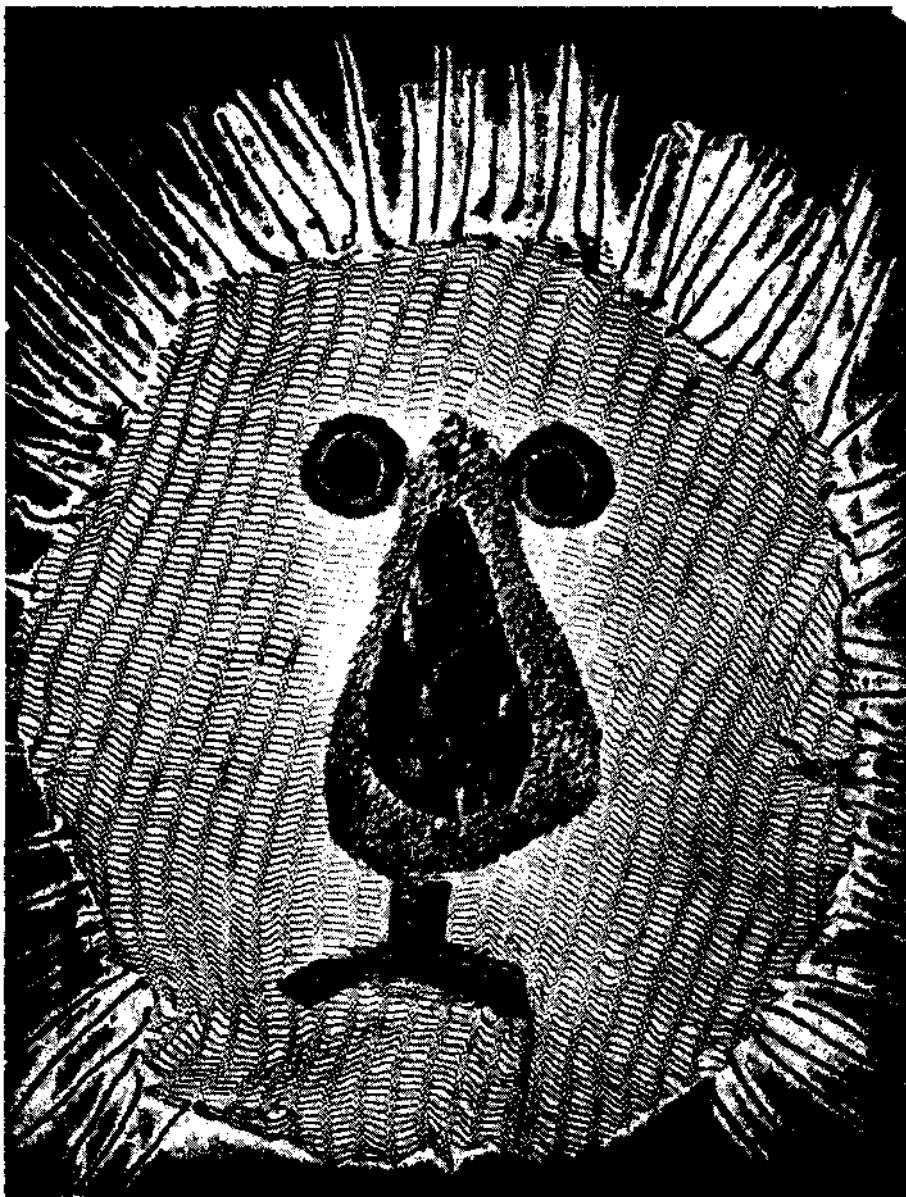
Trumpai paanalizuokime penktokės Jolantos spalvotu sgrafitu atlikto piešinio „Prie eglutės“ (piešinys Nr. 11) darbo procesą. Mergaitė pirmiausia apmąstė kompoziciją, padarė lengvą piešinį pieštuku. Paskui jį nuspalvino ak-

Piešinys
Nr. 9

varele ryškėmis spalvomis: foną — oranžine, eglutę — žalia, karnavalo figūras — mėlyna, geltona, raudona, ruda ir pilka. Akvarele atliktas piešinys buvo ryškus, tačiau spalvos atrodė kažkokios „tuščios“, nesiderino viena su kita. Kai išdžiūvusį piešinį užtrynė plonu parafino sluoksniu, spalvos suintensyvėjo, tarsi „užsidegė“. Užtepusi piešinį juodu tu-

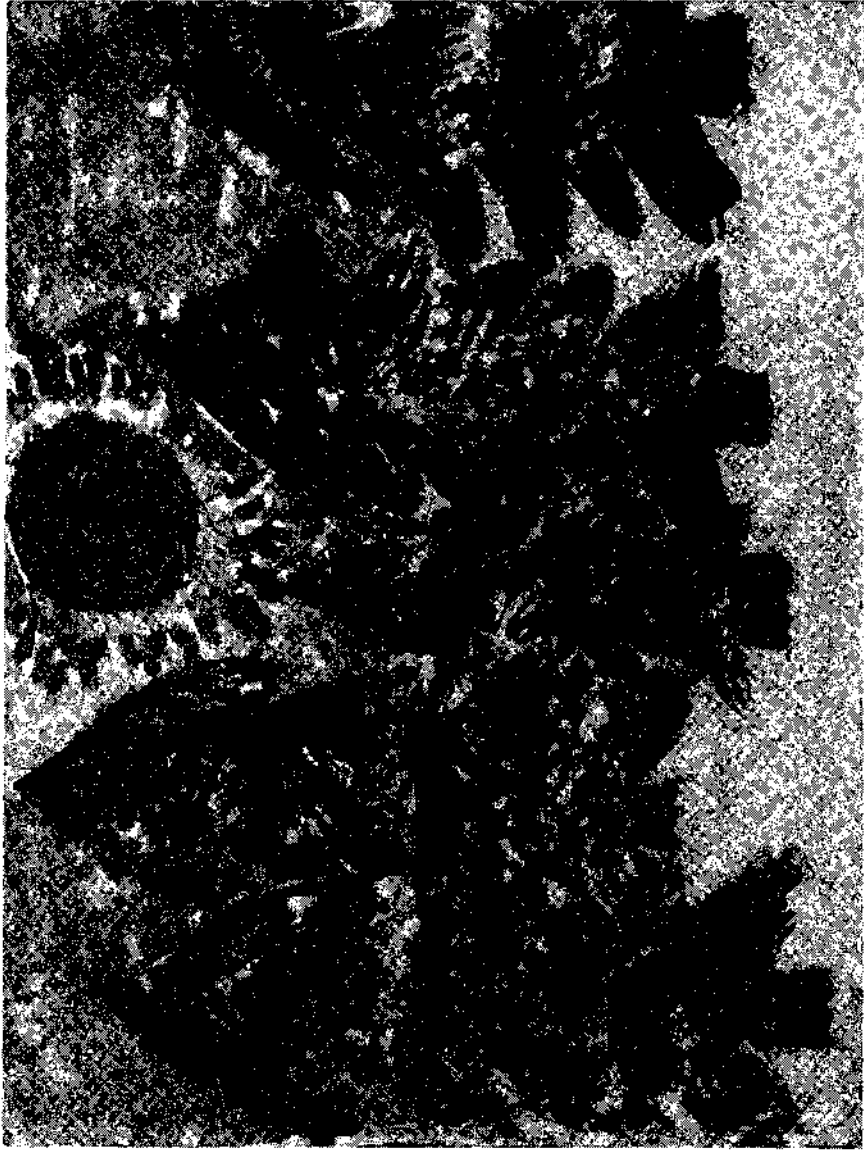
šu, ji skutinėjo, vietomis palikdama didesnį plotelį juodo tušo, vietomis jį visai nuimdama. Akvarelės spalvos, optiškai besijungdamos su juodo tušo likučiais, suteikė piešiniui gyvumo, harmonijos, išraiškingumo. Prieš pradėdama darbą, Jolanta žinojo, kad, ruošiant piešinį sgrafito technikai, reikia jį komponuoti stambiomis plokštumomis, spal-

Piešinys Nr. 10

Piešins Nr. 11

Piešiny Nr. 12

vinti ryškiomis spalvomis, vengti švelnių, neryškių spalvinių niuansų, nes, užtepus tušu ir skutinėjant, smulkūs daiktai ar neryškios spalvos susimaišo su tušo likučiais, ir piešinys netenka konkretumo. Taigi darbo procesas gana sudėtingas. Jolanta jau turėjo mokėti naudotis akvarele, komponuodama gerai apgalvoti daiktų dydžius, vietą, spalvų derinius ir t. t.

Piešinyje Nr. 12 šeštokė Kornelija spalvoto sgrafito technika perteikia nuotaikingą žiemos vaizdą. Atlikusi piešinį akvarele ir padengusi išdžiūvusį paviršių parafinu, jį užtepė melsvų guašo dažų sluoksniu. Skutinėjant paliktos guašo dėmės suteikė piešiniui sniego įspūdį, pilkos — žiemos dienos nuotaiką.

V—VI klasių piešimo dėstymo metodika rekomenduoja eiti nuo paprastesnių prie sudėtingesnių, nuo konkretesnių prie abstraktesnių uždavinių sprendimo. Tačiau būtų netikslinga, jei pirmiausia pamokose panaudotume tik lengviau įsisavinamas technikas, o po to taikytume vien sudėtingesnes. Tyrimai parodė, kad, paeiliui taikant kelias sudėtingesnes technikas, mokiniai pavargsta, pradeda darytis ne taip įdomu, nes jiems reikia ilgai laukti galutinio rezultato, naudotis tik tomis pačiomis arba panašiomis išraiškos priemonėmis. Todėl tikslinga, laikantis bendrų dėsnių, jas kaitalioji: lengvesnes pakeisti sudėtingesnėmis, ir atvirkščiai. Labai svarbu, kad technikų rato plėtimas nebūtų tik formalus, bet kad jos glaudžiai sietųsi su pamokų turiniu, bendrais mokymo, lavinimo ir auklėjimo uždaviniais.

Lietuvos TSR Valstybinis dailės institutas
Dailės pedagogikos katedra

Taigi įvairių dailės medžiagų ir jų panaudojimo technikų taikymas vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos piešimo pamokose gerokai praplečia mokinių meninį akiratį. Vaikai susipažįsta su medžiagų savybėmis, jų panaudojimo specifiką ir išraiškos galimybėmis, įgyja naujų techninių įgūdžių. Mokiniai akivaizdžiai pamato, jog, kūrybiškai taikant įvairias, iš pirmo žvilgsnio neimponuojančias, paprastas medžiagas, galima sukurti labai įdomių, originalių ir meniškų darbų. Be to, praktiškai susipažinę su įvairiomis dailės medžiagomis ir technikomis, mokiniai daug giliau suvokia liaudies meno ir profesionaliosios dailės kūrinių menines savybes bei turinį.

Piešimo pamokose meninis ir estetinis auklėjimas turėtų vykti dviem kryptimis: kiek galima plačiau supažindinti mokinius su įvairiomis dailės medžiagomis ir technikomis atliktais kūriniais, analizuoti kiekvienos technikos meninės išraiškos savybes jos raidoje, taip pat leisti išmėginti kiek galima daugiau dailės medžiagų bei technikų, atitinkančių mokinių amžių ir piešimo pamokų specifines sąlygas mokykloje. Derindami abu šiuos komponentus, mokytojai gali pasiekti daug geresnių rezultatų. Kad gausnesis įvairių dailės medžiagų ir technikų panaudojimas piešimo pamokose labai padeda mokinių meniniam ir estetiniam auklėjimui, taip pat bendram jų vystymuisi, patvirtina ne tik mūsų respublikos, bet ir broliškųjų respublikų piešimo mokytojų darbo patirtis.

Įteikta
1971 m. liepos mėn.

LITERATURA

1. *Лабунская Т. В.*, Изобразительное творчество детей, Изд-во «Просвещение», М., 1965.
2. *Игнатьев Е. И.*, Психология изобразительной деятельности детей, Изд-во АПН РСФСР, М., 1959.
3. *Выготский А. С.*, Воображение и творчество в детском возрасте, Изд-во «Просвещение», М., 1967.
4. *Шмит Ф. И.*, Почему и зачем дети рисуют, Гос. изд.
5. *Симонов П. В.*, Что такое эмоция? АН СССР, Изд-во «Наука», М., 1966.
6. *Симонов П. В.*, Теория отражения и психофизиология эмоции, АН СССР, Изд-во «Наука», М., 1970.
7. «Искусство и дети», Редактор-составитель *В. Шестаков*, Изд-во «Искусство», М., 1969.
8. *Луначарский А. В.*, О народном образовании. Сб. статей, речей, выступлений, Изд-во АПН РСФСР, М., 1958.
9. *Алексеева В. В.*, Изобразительное искусство и эстетическое воспитание. Автореферат, МГПИ им. Ленина, М., 1967.